

Uredništvo
in upravnništvo:
Kolodvorska
ulica št. 15.

Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.

Rokopisi se ne
vračajo.

Inserati:
Šeststopenjska peti-
vsta 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju dajo se
popust.

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Velja

za Ljubljano
v upravnistvu:
za celo leto 6 gl.,
za pol leta 3 gl.,
za četrt leta 1 gl.
60 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.

Po pošti velja
za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gl.,
za četrt leta 2 gl.
60 kr. in za jeden
mesec 85 kr.

Štev. 238.

V Ljubljani v petek, 12. decembra 1884.

Tečaj I.

Za „Narodni dom“.

Več nego dve leti je tega, da se je z nova zbudila misel, narodnem gibanju v beli Ljubljani ustvariti novo sredotočje: „Narodni dom“. Ideja bila je tako umestna, potreba takega zavoda tako očitna, da se je takoj prikazalo živo zanimanje za to stvar. Ni bilo treba, iskati razlogov njenemu utemeljevanju. Tujec, kateri je s kolodvora prikorakal proti Kongresnemu trgu, zbirališču elegantnega sveta ljubljanskega, ustavil se je nehoté koncem Šelenburgovih ulic ter začuden si ogledal dvoje poslopij: z jedne strani mogočno kazino, centrum nemškega življa, z druge, kazini baš nasproti, skromno, nizko, jednonadstropno hišico: čitalnico ljubljansko. In če razmer našega prebivalstva ni drugače poznal nego iz geografije, iz suhoparnih njenih števil, zamrmral je morda sam pri sebi: Glej jo lehkomišelnó pomoto v knjigi, saj mora vendar biti 19000 Nemcev v Ljubljani, še le manjšina 5000 se prištevá slovenski narodnosti! Morebiti ga je radovednost gnala čez hišni prag, gori v čitalnične prostore; morebiti se je celó nadejal, da ga bode blesteča notranja oprava odškodovala za neprijeten utis, katerega je vnanost napravila, ali tudi v tem oziru se bo ljuto varal. Tesne, nizke, zakajene sobice, umazana tla in slabo ozračje, borno pohištvo, celo velika dvorana, malo vkusna, neprijetna — ni čuda, če tujec nejevoljno vsklikne, da je slovenski element v Ljubljani ali sila zaspan in nemaren, ali da nobenega pojma nima o potrebah razvitega socialnega gibanja!

To skrajno nedostatnost, katera kakor mōra tlačí narodno društveno življenje v slovenski metropoli, čutili smo uže z davna, in iz vsega srca pozdravljali smo osnovalni odbor, kateri je pred nas stopil s projektom, sezidati nam toliko potrebni „Narodni dom“. Videti je bilo, da narod razume važnost tega podjetja. Sicer so se takoj s početka prikazali preplašeni netopirji, nadležni „brenčeljni“ in druga golazen nadlegovali so mar-

ljive delavce, ona gostobesedna impotentnost, katera pač razdira, a sama ničesar ne ustvarja, se je tudi tú upala na dan — toda navzlic vsemu protivju napredovalo je nabiranje doneskov, celó med drugimi slovanskimi plemeni oživilo se je zanimanje za narodno zgradbo, in ko se je društvenemu odboru dovolila loterija na korist podjetja, videl je marsikdo uže pred seboj impozantno palačo ter na njenemu pročelju blesteči napis: „Slovenski narodni dom“! Kratke sanje, goljufive iluzije!

Kajti kmalu je ugasnilo navdušenje za to idejo, število prostovoljnih doneskov se je vedno bolj skrčilo, srečke so se slabo prodajale, zbiranje se je moralo odložiti za celo leto — in vesti, katere se čujejo sedaj, ko se obrok bliža svojemu koncu, so nevesele, jako nevesele. Srečk se je spečalo tako malo, da so komaj pokriti loterijski troški!

Ne bodemo analizovali razlogov tej žalostni prikazni. Le jedno moramo naglašati, da je namreč najbolj neugodno vplival na celo podjetje domači prepir, razkol v narodni stranki. Tudi v tem oziru obelodanili so naši radikalci neverjetno svojo kratkovidnost. Kako za Boga se je bilo nadejati dobrega vspeha, ako pri vsaki priliki z blatom ometavate vsakega rodoljuba, kateremu vest in prepričanje ne dopušča, v jeden rog trobiti z vami! Pitati ste z neosnovanimi sramotnimi priimki najbolj energične delavce na narodnem polju, očrnilí ste jih kot narodne Efijsalte, kot samopašne izdajice — ni čuda tedaj, da so jim roke bile vezane, da jih je minulo veselje, potezati se za skupno narodno zadevo. Finančni efekt radikalnih naporov se pa jasno razvidi iz ominozone bilance, katero do sedaj kaže loterija v korist „Narodnemu domu“.

Toda, čemu rekriminacije! Mnogo bridkega prestali smo tekom tega leta, katero se sedaj z naglimi koraki bliža svojemu zatonu, ali vsi napadi, vse insulte nam niso mogle uničiti zavest, da je pri tej stvari angažirana narodna čast. In ta čast zahteva, da z vsemi silami delamo na ugodno rešitev tega velevažnega podjetja. Zatorej pričakujemo od

svojih somišljenikov, od cele, tolikrat obrekovane zmerne narodne stranke, da bode na vse pretege se prizadevala, povspešiti prodajo loterijskih srečk.

V uvodnem članku „Slov. Naroda“ pozivlja nek brezimni pisatelj slovensko časopisje, naj „vsaj za ta mesec“ preneha z novinarsko borbo na korist „Narodnemu domu“. V tem je izraženo neko indirektno očitjanje, katero pač ne more zadevati „Ljublj. Lista“ in njegove defenzive, temveč le one elemente, kateri so razpor tako rekoč s trte zvili. Ako se oni udajo temu po vsem primernemu pozivu, ako prestanejo z napadi na vlado in njeno stranko v deželi — veseli bomo te prikazni i mi, in to v prvi vrsti. Potem se morda posreči, da se uvede *treuga Dei* ne le za kratko dōbo do 31. decembra, temveč povrne se tudi zaželjeni mir v narodni tabor sploh. To pa bode v največjo korist „Narodnemu domu“ ter ob enem vsej naši mili domovini!

„Novice“ o nemški šoli v Ljubljani.

Da nismo osamljeni s svojimi nazori o ustanovitvi nemških šol, oziroma nemških paralelk v ljubljanskem mestu, razvidi se iz obširnega, po vsem stvarnega dopisa, v katerem „Novice“ to vprašanje razkladajo svojim čitateljem.

Velečenjeni list piše o tej zadevi: „Mestni zbor ljubljanski sklepal in sklenil je dne 2. t. m. o napravi nemške ljudske šole v Ljubljani, tedaj o predmetu velike važnosti, krog katerega se vrtijo razprave političnih naših krogov od onega časa, ko je nad sto ljubljanskih meščanov pri deželnem šolskem svetu vložilo prošnjo za nemško ljudsko šolo, in še bolj po onem sklepu ljubljanske hranilnice, po katerem namerava ustanoviti in vzdržavati v Ljubljani nemško ljudsko šolo. S prvo prošnjo se mestni odbor formalno menda ni pečal, ali je mestni šolski svet uže rešil dotični na-

Listek.

Ivan Fedorovič Šponjka in njegova teta.

Ruski spisal Nikolaj Vasiljevič Gogolj, poslovenil XY.
(Dalje.)

— Kaj ne, da je prav lepa; ali pa tudi veš, da je vsa ta zemlja prav za prav tvoja? Kaj tako debelo gledaš? Le poslušaj, Ivan Fedorovič! Ali še pametiš Stepana Kuzmiča? Pa kaj govorim: „pametiš“! takrat si bil še tako majhen, da nisi mogel izgovoriti niti njegovega imena. Kam neki? Ali jaz se spominam: bila sem prišla k vam ravno pred adventom, o Filipovem in prijela tebe v naročje, in ti bi mi bil kmalu vso obleko pomazal; ali k sreči sem te še o pravem času izročila tvoji pestunji Matreni: tako grd si bil še tedaj! ... Ali pustimo to: vsa zemlja, katera je za našim seliščem in selo Hortišče samo je bilo Stepana Kuzmiča. Zdaj pa ti

moram tudi povedati — (tebe takrat še ni bilo na svetu), da je on tedaj začel zahajati k tvoji materi — se vé da vedno le takrat, ko tvojega očeta ni bilo doma. Ali jaz ji vendar tega ne očitam — Bog daj mir njeni duši! da si je bila rajnica proti meni zmerom krivična. Ali pustimo to: bodi si kar bodi, toliko je gotovo, da je Stepan Kuzmič tebi v dar zapisal vse to imetje, o katerem sem govorila. Ali pokojnica, tvoja mati — bodi to med nama povedano — bila je strašno čudna. Sam hudič (moj Bog, odpusti mi to grdo besedo!) bi je ne mogel razumeti. Kam je to listino vteknila — to vé sam Bog. Jaz kar mislim, da je v rokah tega starega debelušnika, Grigorija Grigorjeviča Storčenka. Ta trebušnati potepuh pograbil je vse njegovo imetje. Jaz bi stavila, Bog vé kaj, da je on to zapisno listino utajil.

— Dovolite, da vas prašam, teta, ali ni ta tisti Storčenko, s katerim sem se seznanil na poti? — Tu ji pove Ivan, s kom se je bil na potovanju sešel.

— Kdo ga pozna? odgovori teta, ko je bila nekoliko pomislila: — more biti, da on

res ni tak slepar. Še le polu leta je, odkar živi tu blizu nas; v tako kratkem času ni mogoče človeka spoznati. Starka, mati njegova, je jako razumna ženska, kakor pravijo, in zna izvrstno soliti ogorke, kakor sem slišala; tudi znajo njene dekle plesti prelepe preproge. No, kakor praviš, te je on jako lepo pozdravil — za to le pojdi ga obiskat; morda bo stari grešnik poslušal svojo vest in ti bo izročil, kar ni njegovo. Če hočeš, greš lahko tudi z bričko, samo ti presneti otročaji so ji zadaj izvlekli vse žeblje; treba bo vkazati kočijažu Omeljku, naj povsod kožo prav dobro pribije.

— Čemu neki, teta! jaz vzamem rajši vaš voziček, v katerem se vozite časi na lov. S tem se je končal ta razgovor.

IV.

O b e d.

Okoli poludne pripelje se Ivan Fedorovič v Hortišče in nekako tesno mu je bilo pri srci, ko se je bližal gosposki hiši. Ta hiša je bila dolga in ne s trstjem krita, kakor skoro pri vseh sosednih posestnikih, ampak imela je

log, dan mu iz deželnega šolskega sveta, pa nam ni znano, koliko pa smo čuli, da do 18. oktobra t. l. mestni šolski svet deželnemu šolskemu svetu še ni podal onega gradiva, katero je ta zahteval.

S sklepom ljubljanske hranilnice pa se je mestni odbor uže pečal, odgovorivši nanj s protestom, ker je mesto samo pripravljeno, napraviti nemško ljudsko šolo, če bi bila potrebna.

Naučni minister je pa posebno naredbo povodom sklepa o vpeljavi slovenskega učnega jezika naročil, da se to sme samo tedaj zgoditi, če se ob enem z ustanovitvijo nemške ljudske šole v Ljubljani skrbi za pouk otrok nemške narodnosti. — To štrono imel bi bil razmotati v svojem zadnjem zborovanju, toda ni jo razmotal, ker jo večina zborova ni priprijela na pravem konci.

Jedro vprašanja ima dve polovici, katere prva je ta-le:

a) Hočemo li onim Ljubljancem, ki hočejo in postavno smejo zahtevati tukaj nemško ljudsko šolo, biti pravični prostovoljno?

b) Hočemo li, da se takoj v vse druge ljubljanske ljudske šole vpelje slovenščina kot učni jezik?

Gledé prvega vprašanja ni dvojiti in tudi dokazov imamo več kot dovolj, posebno pa za vse one, ki so v Ljubljani živeli ali živé, se lahko prime z roko, da je tukaj dosti ljudi, ki postavno smejo zahtevati nemško ljudsko šolo, če pa je to tako, tedaj vender mi toliko zatirani Slovenci ne smemo posnemati svojih nasprotnikov v tem, da zmeraj in povsod branéči narodno enakopravnost tudi le z najmanjšo krivico proti drugi narodnosti skrunimo svoje dosedanje stališče, po katerem zahtevamo, pa tudi priznavamo „vsakemu svoje“.

Nravno vrednost pa ima tako priznavanje tuje pravice samo tedaj, ako je naše priznavanje prostovoljno, neprisiljeno.

Po našem prepričanju bi bil tedaj mestni odbor ljubljanski najboljšje varoval naše strogo narodno stališče, če bi bil uže začetkom tekočega šolskega leta brez daljnih razprav otvoril na obstoječih ljudskih šolah nemške paralelke za dečke in deklice. — To vsaj sedaj storiti bil je namen odbornika dr. viteza Bleiweisa, kateri je pa dobil samo 7 glasov, namreč: dr. vitez Bleiweis, Murnik, Kušar, Petričič, Pakič, Žužek, Ničman.

Poročevalec dr. Tavčar sicer zoper dr. Bleiweisov predlog ni imel stvarnih ugovorov, kar je navedel v podporo svojega predloga, bile so formalnosti, da potreba nemške šole še ni dokazana po vsaki besedi postavne i. t. d., da se ne sme odnehati nobene pičice i. t. d. in iz tega vsega sklepal je, da se zdaj še ne more pritrditi ustanovitvi nemške šole. Ta predlog prejel je konečno tudi s slabotno večino 10 glasov. — V interesu mestnega odbora, ki se vender šteje med one, ki bi v prvi vrsti morali modro in odločno zastopati

leseno streho. Tudi dve gospodarski poslopji na dvorišči sta bili z lesom kriti; vrata pa so bila hrastova. Ivan Fedorovič je bil podoben tistemu gizdalinu, kateri se je samemu sebi zdel izvrstno opravljen ali ko pride na ples, vidi, da so vsi drugi, kamor koli le pogleda, lepše oblečeni. Iz spoštovanja vstavi svoj voziček poleg jednega gospodarskega poslopja in gre peš proti krilcu.

— A, Ivan Fedorovič! zakriči debeli Grigorij Grigorjevič, ki je hodil po dvorišči v suknji, ali brez zavrtnice, oprsnika in namarnikov; vender se je zdelo, da je tudi ta oprava nekako stiskala njegovo tolsto telo, kajti pot je bil z njega v potokih.

— Kaj niste rekli, da me obiščete takoj, ko teto le pogledate — in tako ste prišli! Po teh besedah srečajo se ustnice Ivana Fedoroviča s tistimi njim uže znanimi blazinami.

— Preveč me je zadrževalo gospodarstvo . . . Jaz sem prišel k vam le za trenotje, po posebnem pravilu . . .

(Dalja prihodnjic.)

„narodno enakopravnost“, obžalujemo ta sklep, obžalujemo, da ni prodril predlog dr. Bleiweisov, in zato tudi obžalujemo, da se je obravnave tako važnega, politično pomenljivega vprašanja vdeležilo primeroma tako malo odbornikov. Po vseh skušnjah je taka pasivneta napačna, nedoločnost ali kaj temu podobnega, pa nikakor ne pristaja možu, ki stoji sred javnega življenja in ima dolžnost postaviti in potegniti se za pravo svojih volilcev, ako ne drugače vsaj z glasovanjem.

O dr. Zarnikovem predlogu — suhoparnem dnevnem redu niti ne govorimo ne, ker tudi izmed odbornikov spremila sta ga samo dva še s pogrebom.

Da je pa bil edino le dr. vit. Bleiweisov predlog na pravem mestu, kaže tudi uže samo odlašilno glaseč se predlog, katerega se je držala večina, in zato upamo, da bode prihodnja rešitev tega vprašanja uže drugača, da se bode uže strinjala z najnovejšim naročilom deželnega šolskega sveta, ki ustanovitev nemške deške in take deklishe šole do začetka šolskega leta 1885/86 mestnemu odboru naroča, ob enem pa tudi izreka, da se z začetkom nemških ljudskih šol v vseh družih ljubljanskih ljudskih šolah vpelje slovenščina kot učni jezik.

Pri tako jasnem in pravičnem sklepu deželnega šolskega sveta ne dvojimo, da bi narodni mestni zastop ljubljanski hotel navali odgovornost na slovensko stranko, da ni pravična drugim narodom in da iz gole pravdoljubnosti zadržuje slovenski mladini na ljubljanskih ljudskih šolah slovenščino kot učni jezik!“

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Gledé poslovnega programa državnega zbora javlja se z Dunaja, da se bodo pred Božičem rešili le oni predlogi, kateri se nikakor ne morejo odložiti. Dne 18. ali 20. decembra začnejo se parlamentarne počitnice, katere bodo trajale do 20. januarja. Po počitnicah razpravljaj bode državni zbor najprej o pristojbinski noveli ter o urejenji kongruje.

Proračunski odsek državnega zbora obdržal je predvčerašnjem sejo pod predsedništvom grofa Hohenwarta. Predlog o oproščenju plačanja pristojbine dokumentov, tičočih se pozgodovanja Krasa, izročil se je poslancu Gniewoszu; predlog o podpori poplavljenecv v Galiciji grofu Clam v presojo in poročevanje.

Obrtni odsek sprejel je v generalni debati vladni načrt zakona ob osiguranju proti nezagodam.

V **ogerskem** državnem zboru provocirala je opozicija razgovor o hrvatskih razmerah ter vprašala, zakaj se na Hrvatskem na poslopih skupnih oblastnih razobešajo samo hrvatske zastave. Ministerski predsednik Tisza je odgovoril, da ni sedaj umestno razpravljati o tej stvari, da pa bode pazil na to, da se v prihodnje nagodbeni zakon v vseh točkah točno izpolnjuje.

Tuje dežele.

V **francoski** komori razpravljalo se je včeraj o povišanji carine na uvoz žita in živine. Obče se je naglašalo, da bi bilo povišanje carine škodljivo za Francosko, in sicer ne samo za posameznike, ampak tudi za državo samo, katera bi vsled tega za oskrbovanje vojske, kaznilnic itd. morala plačevati mnogo višje svote nego do zdaj.

V **Rusiji** počeli so se nihilisti zopet prav živahno gibati. Nedavno še le se je poročalo o zasačenju mnogih nihilistov; sedaj poroča se iz Petrograda, da je minister notranjih zadev, grof Tolstoj, dobil od nihilističnega komiteja odlok, v katerem se mu javlja, da so ga nihilisti na smrt obsodili.

V **Tonkinu** nadaljujejo se praske med Francozi in Kitajci. No dokler ne prispejo francoske pomočne čete, ni se nadejati večje akcije.

Dopisi.

Z Dolenjskega, 10. decembra. (Izvirni dop.) V dobrem spominu mi je še, kako smo se ljudski učitelji veselili, ko so se nove šolske postave snovale, poleg one, ki nam je imela urediti plačo, posebno se tiste, ki nam je imela odvzeti dolžnost, vsak mesec postati tožitelji sosesčanov; to je, delati izpiske zamud in stariše po potrebi priporočiti v kaznovanje. Mislili smo, da bo to silno sitno zadevo prevzel krajni šolski svet ter da bomo oproščeni silnih sitnostij in posledic tega zopernega posla. Pa ostalo je, kakor je bilo; skoro da smo v tej reči še na slabšem, kakor smo nekdanj bili.

Izpiske zamud mora voditelj šole zdaj napraviti vsakih 14 dni; poprej je zadostovalo napraviti jih vsak mesec jedenkrat. Ako je bil g. okrajni glavar prijatelj šole, je naznanjene stariše pozval k okrajnemu glavarstvu na odgovor. To potovanje bilo je za zanikerne stariše uže samo ob sebi občutljiva kazen; če tudi morda pozneje druge ni bilo. — Vodstvo šole ima izgotovljene izpiske zamud predložiti krajnemu šolskemu svetu, kateri bi moral stariše izkazanih otrok prav hitro pozvati, da se opravičijo; če se pa opravičili niso, pa staviti c. kr. okrajnemu šolskemu svetu nasvet, kako naj se kaznujejo.

Gospodje predsedniki krajnih šolskih svetov se pa tudi z zanikerneži nič kaj radi ne prepirajo, zato večidel položijo izpiske na stran in čakajo, ali da se jih več vkup nabere, ali pa še bolji, da se vsi vkup pozabijo.

Kako je v takih krajih potem obiskovanje šole, si lahko mislimo. — Učitelju, ako hoče imeti šolo v redu, družega ne ostane, kot gospoda predsednika nagovoriti, da mu dovoli v njegovem imenu stariše na odgovor poklicati, dopolniti izpisek v rubrikah, ki spadajo v področje krajnega šolskega sveta, da predsedniku družega ni več treba storiti, ko ime svoje podpisati. Odposlati izpiske c. kr. okrajnemu šolskemu svetu mora pa učitelj zopet sam, drugače se kolo, ki se je do zdaj dobro vrtelo, pri zadnjem kamnu vstavi.

Ako je učitelj vse to sam storil, pride od c. kr. šolskega sveta rešitev še precej hitro. Krajni šolski svet dobi v nekoliko dnéh ukaz, naj starišem naznani okrajnega šolskega sveta sklep, da jih je zavoljo upornosti, ker niso otrok v šolo pošiljali, kaznoval ali z globo, ali če ni denarja dobiti, z zaporom 6 ur mesto jednega goldinarja. Ali od tega naznanila do izvršenja kazni pa preteče navadno po več mesecev, pa tudi celo leto. Nek učitelj mi je pred kratkim pripovedoval, da so otroci uže skoro pred 2 leti šolo zapustili, ko so bili stariši zavoljo šolskih zamud še le kaznovani.

Tako zakasnjeno kaznovanje ne koristi nikomur, pač pa šoli, posebno pa še učitelju mnogo škoduje. Ljudje, ki so uže zdavna pozabili na obsodbo okrajnega šolskega sveta, proklinjajo šolo in učitelja, da je joj. Dostikrat ima učitelj pri tem pa še gmotno škodo, posebno če je orglar in za ta posel biro dobiva. — Dostikrat se pa primeri, da občinski sluga, ki ima uporne stariše zavoljo dolžne denarne kazni zarubiti, ničesar pri hiši ne najde, kar bi se zarubiti moglo, dasi je kaznovani časi imovit kmet, potem pride na vrsto kazni z zaporom. To ti je še le pravo! Kaznjenec pride zvečer, menda, kadar se mu poljubi, k okrajni sodniji ter naznani, da hoče iti za 6 ur v zapor. To dela pa še sodniškemu slugi sitnost, ker ga mora, če je le na 6 ur obsojen, še po noči iz zapore izpustiti. Kmetje se pa navadno iz take kazni norčujejo, ki so jo spé prestali.

Tu bi trebalo pač marsikaj popraviti. Marsikateremu učitelju bi se potem ne bilo bati, da bo nadzornik našel mestu učencev le prazne klopi v šoli. Slabega obiskovanja šole, trdijo radi g. nadzorniki, je največ učitelj kriv. Pa temu večidel ni tako; krivi so drugi, do katerih pa nadzornikova roka ne doseže. Dobro bi bilo, da bi c. kr. deželni šolski svet

to zadevo malo bolj pri luči ogledal. Učitelj, posebno voditelj, bi mu bili gotovo jako hvaležni.

Razne vesti.

— (Zgubljena peta.) Dunajski okrajni šolski svet pečal se je minolega meseca z naslednjo, sicer resno, a vendar nekoliko komično zgodbo: Nek učitelj vodil je deco iz cerkve, kjer je bila pri spovedi, domov; pot je bila dolga in slaba — šli so iz farne cerkve v Leopoldovem predmestju celo v „Kaisermühlen“. Na poti je učitelj zgubil peto pri obuvalu, za to je ukazal učenecem, naj gredo mirno domov, sam se je pa vsedel v voz in peljal v „Kaisermühlen“. Nadučitelju pa to ni bilo prav, ker je učitelj pustil deco samo. Napravil je disciplinarno preiskavo in stvar naznanil okrajnemu šolskemu svetu. Le-ta pa je učitelja po polnem oprostil, češ, da je izgovor z zgubljeno peto čisto dovoljen in dovolj važen, da opravičuje postopanje učiteljevo; brez pete je nevarno hoditi in vrh tega bi se bili učenci pač rogali ubogemu učitelju, ko bi se bil gugal za njimi brez pete...

— (Na lovu vstrelil.) 64letni premožni zasebnik Leser šel je te dni s svojim sinom, ki je mehanik v dunajskem arzenalu, blizu Dunaja na lov. Ko sta prišla na odmerjen prostor, sprožila se je sinu puška in zrna so zadela starega očeta v hrbet; mož se je takoj mrtev zgrudil na zemljo. Sina je pa tako obupnost popadla, da je puško še jedenkrat nabasal in nameril sebi v prsi. Smrtno ranjen se je zgrudil zraven mrtvega očeta. Ljudje so prenesli oba v bližnji kraj, kjer je sin čez dve uri umrl. Sin je bil oženjen in oče dveh otrok. Sedaj žalujete dve vdovi po svojih možeh, ki sta na tako tragičen način izgubila življenje.

— (Beg iz ječe.) Iz St. Pöltena poročajo: V nedeljo zjutraj ob 6. uri všel je znani lopov in tat Glaudek na čuden način iz ječe. Spustil se je na navadni vrvi (špagi) iz prvega nadstropja doli na tla. Ako je visel v zraku, se je tanka vrstica vtrgala in lopov je telebnil na zemljo, kjer je nezavesten obležal. Mimogredoči so ga videli na tleh ležati, a menili so, da je pijanec in zato so ga pustili v miru. A čez nekoliko časa se je predrznež zopet zavedel; vstal je in — zginil bog zna kam. Do sedaj ga še niso vjeli.

— (Dinamit.) Iz Sternberga zvedajo listi: V nedeljo so zaprli v tem mestu štiri osebe; pri jedni so dobili na vrtu osem kilogramov dinamita. Sodnija je mnenja, da so s to množico nevarne tvarine nameravali izvršiti razna zločinstva; trdi se tudi, da so hoteli umoriti dva bogata kupca in jih oropati, da dobé denarja za anarhistične namene.

— (Česko gledališče v Brnu.) Dne 6. t. m. otvorilo se je česko gledališče v Brnu. Hiša je bila razprodana. Cesarski namestnik je počastil predstavo s svojim obiskom. Dr. Rieger prišel je navlaš z Dunaja k otvoritvi gledališča. Igrali so Kolarjevo zaloigro „Magelona“. V začetku govoril je eden izmed igralcev krasen prolog. Razur namestnika in deželnega glavarja polnilo je najodličnejše občinstvo krasne prostore.

— (Najstarejša do sedaj znana žival na kopnem) je velik škorpion (*Paleophonus nunciatus*), čegar okamenino so v preteklem poletju našli na otoku Gothland. Ležala je v najstarejših silurskih formacijah. V predzadnji seji geološkega državnega zavoda kazal je ravnatelj pl. Klauer fotografsko sliko te prezanjivne živali, katero mu je poslal profesor Lindström iz Stockholma.

— (Črn pisatelj.) Amerikanski listi poročajo o smrti olikanega zamorca, dr. W. Wells Browna, ki je v 69. letu umrl v Bostonu. Črni doktor je bil sin sužnje matere; dečka so dali na neko ladijo in tu ga je kupil izdajatelj lista „St. Luis Times“, da je nosil časnike naročnikom na dom. V tiskarni se je jel izobraževati in l. 1843 imel je uže javna predavanja v korist družstva za odpravljanje sužnosti. L. 1869 obiskal je Angleško, in amerikansko mirovno društvo poslalo ga je kot zastopnika na mirovni kongres v Pariz, kjer je s svojimi govori vzbujal občno pozornost in priznanje Victor Hugota, Riharda Cobdena in drugih vplivnih mož. Vrnivši se v Ameriko posvetil je svoje delovanje vzgoji oproščenih sužnjev. Njegova dela so kmalu zaslovela; posebno poznana so: Tri leta v Evropi; Hči prezidenteva; Povesti iz življenja sužnjev; Dve drami itd.

Domače stvari.

— (Kapitularni konzistorij v Ljubljani) razglasa naslednji razpored za vmeščevansko slovesnost Njih milosti visokočastitljivega gospoda knezo-škofa Jakoba dne 14. decembra 1884. I. Dne 13. decembra popoldne od 4. do polu 5. ure bode slovesno zvonjenje po vseh ljubljanskih cerkvah vernemu prebivalstvu napovedovalo svečanost naslednjega dneva. II. V dan sam (14. dec.) bode se zopet slovesno zvonilo od 7. do polu 8. ure zjutraj po vseh cerkvah. III. Ob polu 10. uri popoldne se stolni kapitelj z drugo diecezansko duhovščino podá v škofijski dvor, da milostivega kneza in škofa med udeleževanjem družb in skupščin, katere k svečanosti pridejo, v stolno cerkev spremijo. Slovesni obhod se med zvonjenjem po vsem mestu uvrsti takole: 1.) Marijanski ustav; 2.) razne družbe in skupščine; 3.) Alojzijeve; 4.) oo. kapucini; 5.) oo. franciskani; 6.) kapiteljski križ med dvema akolitoma; 7.) duhovsko semenišče; 8.) misijonski duhovniki sv. Vincencija Pavljanskega; 9.) duhovni pomočniki z dežele in iz mest; 10.) župniki z dežele in iz mest; 11.) dekani z dežele in duhovni svetovalci; 12.) konzistorijalni svetovalci; 13.) kolegijalni kapitelj novomeški; 14.) stolni kapitelj; 15.) milostivi gospod knez in škof; 16.) duhovna dostojanstva in mašniki iz družih škofij, ako kateri pridejo. IV. Pri stopu v stolno cerkev prečast. gospod stolni prošt na epistolski strani velikega altolja odpoje za sprejemanje novega škofa določene molitve. VI. Milostivi gospod knez in škof se podajo potem na škofov sedež in konzistorijalni kancelar bere cesarsko volitveno pismo Njih c. kr. apostolskega veličanstva in pa apostoljska pisma svetega Očeta papeža, ki so pisana do visokočastitljivega knezo-škofa, stolnega kapitelja, duhovstva in vernikov škofije. VII. Naslednje spoštljivi pozdrav novega visokočast. knezo-škofa v kratkem latin-skem nagovoru po prečast. gospodu kapitelj-vikarju — in na to knezo-škofov odgovor. VIII. Milostiv gospod knez in škof nadalje prejema poklon (*homagium*) od pričujočih diecezanskih duhovnov, in sicer najprvo od stolnih kanonikov in potem od družih po njih častnih stopinjah. IX. Stolni pevci pojó predglasje (antifono) v čast sv. Nikolaja, patrona stolne cerkve, in ko se zapoje zadevna vrstica (verzikelj), se podajo Njih milost pred veliki altar ter odpojó molitev sv. cerkvenega patrona. Potem podelé slovesni pontifikalni blagoslov. X. Milostivi knez in škof se zopet vrnejo na škofov sedež ter se napravijo za veliko sv. mašo, katero bodo Njih milost med asistencijo stolnega kapitelja obhajali z vso slovesnostjo. XI. Ob koncu velike sv. maše bodo milostivi gospod knez in škof vsled posebnega, od sv. Očeta zadobljenega pooblastenja podelili papežev blagoslov, s katerim je sklenen popolni odpustek za vse pričujoče, ako poprej vredno prejmejo zakramente sv. pokore in presv. Rešnjega Telesa in v namen sv. Očeta pobožno molijo. XII. Poslednjič milostivi gospod knez in škof odlože cerkvena oblačila in po molitvi pred sv. Rešnjim Telesom jih vsa duhovščina spremi v škofijski dvor.

— (Vabilo.) Ker je vis. c. kr. ministerstvo veleslavno deželno vladu pooblastilo potrditi pravila delniškega društva „Prvi narodni dom“ v Rudolfovem s pogojem, da se nekatere točke gledé vplačila in amortizacije delnic dopolnijo, se vsi častiti delničarji povabijo k občenemu zboru 16. decembra 1884 ob 5. uri popoldne v „Narodnem domu“ v Rudolfovem, pri katerem se bode 1.) sporočalo o dozdanjem delovanji osnovalnega odbora, 2.) sklepalo o spremembi pravil.

— (Preširnova slavnost.) Dne 10. t. m. priredilo je dunajsko akademično društvo „Slovenija“ v dvorani „Stadt Wien“ v Josipovem mestu, kakor vsake leto, Preširnovu slavnost. Udeležilo se je te slavnosti razen dijakov tudi mnogo drugih na Dunaji živečih Slovencev. V navdušenem govoru pozdravil je društveni predsednik, gosp. stud. jur. Franko, navzočne slovenske državne poslance

gg.: dr. Vošnjaka, Pfeiferja, Nabergoja, grofa Margherija, dr. Poklukarja in Obrezo; dalje gg.: profesorje Šumana in Stritarja, ministerjalnega tajnika Levičnika, vseučiliškega docenta dr. Drozda, župnika Lileka iz Istre in Jančarja z Dunaja ter mnogo drugo odlično gospodo. Slavnosti udeležilo se je mnogo slovanskih dijaških društev. Pevski zbor pel je vse točke dnevnega reda tako izvrstno, da so se morale na občno pohvalo in zahtevanje ponavljati. Burna je bila pohvala, ko je nastopila gospica Šumjanova ter igrala na glasovirji. Na citrah se je odlikoval g. Hostnik. Slavnostni govor je govoril g. Danilo Majaron ter v krepkih besedah narisal pomen Preširnov za slovenski narod. Kot solisti so se posebno odlikovali gg. Jitrik, Bogataj, Majaron, Bilec in Uršič. Po besedi bil je komers, pri katerem se je vrstila napitnica za napitnico. Bil je zelo zabaven večer, gostje ostali so v prijaznem pogovoru pozno v noč vkup.

— (Ljubljanski anarhisti.) Obravnava proti ljubljanskim anarhistom pred porotnim sodiščem v Celovci se je včeraj skončala; nje izid je: Železnikar je krivim spoznan veleizdaje in motenja javnega miru ter obsojen v osemletno ječo, poostreno vsak mesec z jednim postom in v povrnitev sodnih stroškov; drugi zatoženci pa so vsi oproščeni. Državni pravdnik je takoj objavil pritožbo ničevosti proti oprostitvi.

— (Na ekskurendni šoli na Mahu) razdelilo se je včeraj popoldne revni šolski mladini dokaj obleke in 26 parov obutala. Kakor vsako leto, tako je tudi letos slavna kranjska hranilnica darovala v ta namen 50 gl. in župan ljubljanski, g. P. Grasselli, 25 gl. Komur je znano, kako je bila večina prebivalstva tega šolskega kraja začetkoma otvorjenja ti šoli sovražna, a sedaj pa vneta, in je navzlic neugodnim razmeram šolsko obiskovanje tudi o hudem zimskem času redno, pripoznati mora, da so pripomogli temu velikodušni dobrotniki. — Tudi sv. Miklavž delil je mladini svoje darove, za katere se imajo obdarovani zahvaliti prerano umrli prvi dobrotniki ti šoli, gospej F. Matevžetovi, katera se je še v svoji oporoki spomnila revnih otrok. Vsem dobrotnikom, kakor tudi mestnim učiteljicam, v imenu obdarovanih presrečna hvala!

— („Bralno društvo“) v Krškem ima v nedeljo 14. t. m. svoj letni občni zbor v društveni dvorani v gosp. Gregoričevi gostilni. Na dnevnem redu je poročilo odbora o svojem delovanji l. 1884 in volitev novega odbora za l. 1885. Začetek ob 7. uri zvečer.

Iz sodnice.

Ljubljanski anarhisti pred porotniki v Celovci.

(Dalje.)

Zatoženec Železnikar omenja, da priča ni govorila resnice ter se v nekem shodu izrazila: „Delavci, mi bomo ustanovili novo državo,“ na kar mu je vladni komisar odvzel besedo.

Zatoženec Tuma tudi omenja, da so izpovedbe te priče neresnične, osebito se on ni nikdar za umor Hlubeka izjavil.

Zatoženec Sturm je tudi proti izpovedbam priče, kakor oba druga zatoženca; Kriegl meni, da je priča njegov osebni sovražnik in da so njegove izpovedbe neresnične; ravno tako zatoženec Dhü.

Državni pravdnik vpraša, pri katerem društvu je zdaj priča, na kar priča odgovori, da pri nobenem.

Na vprašanje državnega pravdnika, kdaj je anarhistična stranka nastala iz radikalne, pravi priča, da tedaj, ko je Peukert prišel v Avstrijo.

Pokliče se priča Fran Dekval.

Zagovornik je proti zapriseženju te priče, državni pravdnik za. Sodni dvor se zлага z mnenjem zagovornikov.

Priča se za delovanje društva ni brigala; razložek med radikalno in zmerno stranko ji je neznan; o delovanji zatožencev ne vé ničesar povedati. Priča je sploh zelo vzdržljiva v svojih izpovedbah in danes o marsičem nič ne vé, kar jej je bilo znano v predpreiskavi. Jakoba Waitza priča ne pozna. Tiskovin priča ni imela, dve tiskovini, kateri je dobila od Zadnika, ni čitala.

Zagovornik želi pojasniti med današnjimi in izpovedbami te priče v predpreiskavi.

Priča meni, da je bila v predpreiskavi prisiljena, mnogo izpovedeb pa je neresničnih.

Obravnava se je ob polu 5. uri popoldne prelozila.

* * *

(Drugi dan obravnave, v nedeljo dne 7. decembra.) Predsednik otvori obravnavo z vprašanjem, če ima kateri zatožencev na izpovedbe priče Dekvala kaj odgovoriti.

Zatoženci Tuma, Železnikar, Sturm in Kriegl nekaj omenijo.

Zagovornik vpraša pričo Dekvala, kdo da je v Ljubljani oznamoval Peukerta glavnim agitatorjem.

Priča se ne more spomniti.

Na vprašanje, če se spomni, da je Tuma nekoč citiral nekaj besed iz prestolnega govora gledalega obraza, priča zanikava.

Zagovornik razpravlja vprašanje javnosti obravnave glede eventualne ničevosti ter omenja, da se je bratu zatoženca Kriegla na ukaz predsednikov zabranil vstop v sodnijsko sobo.

Državni pravdnik odgovarja, da je konstatovano, da se vpliva na pričo, naj izpovedajo v korist zatožencev, in ravno Robert Kriegl je prevzel nalogo, da kontrolira izpovedbe priče; sicer pa se namerava tudi njega kot pričo poklicati, zato ne sme Robert Kriegl v sodnijsko sobo.

Po posvetovanji izreče sodišče, da Robertu Krieglu ni dovoljen vstop v sodnico, ker se namerava kot priča zaslišati.

Zdaj se zasliši priča Grablovic; priča se zapriseže. On je bil član društva v l. 1880 in je izstopil, ker so nastali prepri med radikalno in zmerno stranko zaradi naročevanja časopisov. Razloček tako umeje, kakor med socialdemokrati in anarhisti. On sicer ne vé, ali so zatoženci anarhisti ali ne. Vodje društva, kateri so članove za radikalno stranko pridobivali, so bili Železnikar, Tuma in Sturm. Natančnejših pojasnil o razločku strank ne more priča podati. Zatoženci da se niso ogibali nobenega sredstva, da so le zmerno članove iz društva iztirali, jih obrekovali itd., se poganjali za Peukertove ideje, torej tudi, ali vedoma ali nevedoma, na pr. za umor cara Aleksandra, Hlubeka itd. „Radikakov“ moto: „Oko za oko“ umeja priča tako, da če ga kdo ubije, ga tudi on sme ubiti. (Veselosť med poslušalci, katere pa predsednik opomni k miru.) Vodje zmerne stranke v društvu sta bila Zadnik in on. Zadnika niso izključili zaradi narodnostnega nasprotja, prepri je bil socialno-političen.

Če je zatoženec v istini nameraval revolucionarno dejanje, oziroma je skušal izvesti, ne vé povedati. Kdo je odstranil liste, katere je Zadnik prinesel s seboj v društvo, ne vé.

Zatoženec Dhü je z drugimi zatoženci v društvu držal. On da je stavil predlog, naj bi se Zadnik zopet vzprejel v društvo.

Na vprašanje državnega pravdnika, omenja priča, da jo je ob tej priliki Sturm imenoval „ogleduh“.

„Ekonomično oprostitev“ on tako umeje, da se delavci „s svojo močjo polastijo državne sile“.

Na vprašanje državnega pravdnika, kdo se je z njim peljal v železniškem vozu na poti od Ljubljane do sem, imenuje nekatere priče, a ne vé nič o tem, kar se je tu govorilo.

Na vprašanje zagovornikovo, iz česa sklepa, da so zatoženci anarhisti, ne vé priča natančnega pojasnila. Na vprašanje, če je Kriegl kot načelnik se izrekel, naj se politika izključi iz društva, ne vé nič povedati. Če je bil Kriegl ob lastnih troških naročen na „Wahrheit“, ne vé priča.

Železnikar vpraša pričo, če se ne spomina, da se pri neki pevski vaji Zadnik ni mogel slovenski izraziti in da je on (Železnikar) omenil, da je smešno, da se Zadnik ultra-slovenski obnaša, ne da bi jezik znal. Zadnika da so izključili, ker je pozivljaj, naj se prične nova državna gradnja, ker je bil torej nevaren.

Železnikar imenuje Zadnika raznašalca tiskovin, katere so bile koj po njegovem prihodu v Ljubljani zelo razširjene.

Tuma omenja, da ni nič čudnega, če v društvu listi izginejo. O anarizmu se v društvu ni govorilo; „Radikal“ in „Zukunft“ pa sta od vlade dovoljena lista.

Sturm oznamuje izpovedbe priče obrekovanjem; on da je dela dunajskih anarhistov v javnih govorih zaničeval in nikdar nič nezakonitega govoril.

Kriegl omenja, da je društvo še le tedaj Zadniku nasproti stopilo, ko je prinesel v društvo prepovedane tiskovine, in vpraša, kako je vendar to, da niso bili tudi drugi člani zmerne stranke izključeni.

Na vprašanje državnega pravdnika, kateri narodnostni stranki pripada, pravi Železnikar, da zmerno-narodni.

Ob 10. uri 45 minut se seja pretrga.

(Dalje prihodnjič.)

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Sternberg, 11. decembra. Danes so zaprli zopet jednega socialista po imenu Mück ter ga vklenjenega odpeljali v Olomuc. Ko so preiskali život zaprtega Kargerja, našli so štiri škatljice z dinamitnimi patroni. Sternberški socialisti, kateri so se skrivši shajali, dobivali so denar iz Švice in iz Francije.

Pariz, 11. novembra. V senatu se je vršilo posvetovanje o tonkingškem kreditu. Broglie je napadal kolonialno politiko in izjavil, da desnica ne dovoli kredita. Ferry je v daljšem govoru pobijal Brogliejeve trditve ter dejal, da Francija ne stoji osamljena; konstatiral je prijateljske razmere z vsemi velesilami in jedinstvo s tremi carstvi gledé Egipta, tudi starim tradicijam prijateljstva z Angleško ostala je Francija zvesta. Krediti so se potem s 191 proti jednemu glasu vzprejeli. Desnica ni glasovala.

Telegrafično borzno poročilo

z dne 12. decembra.

Jednotni drž. dolg v bankovcih	81.75
„ „ „ srebri	82.90
Zlata renta	104.10
5% avstr. renta	96.65
Delnice narodne banke	858.—
Kreditne delnice	295.50
London 10 lir sterling	123.35
20 frankovec	9.76 ⁵
Cekini c. kr.	5.78
100 drž. mark	60.25

Uradni glasnik

z dne 11. decembra.

Naprava novih zemljiških knjig: Pri c. kr. mest. deleg. sodnji v Ljubljani za katastralno občino Slivnice; poizvedbe dne 22. decembra t. l.

Razpisane službe: Dve pazniški službi II. razreda v prisilni dež. delarnici v Ljubljani, 300 gld., prosto stanovanje in hrana, obleka in na dan 1 $\frac{1}{2}$ funta kruha. Prošnje, podprte z dotičnimi spričevali (znanje slovenščine, nemščine in nekaj laščine) do dne 5. januarja oskrbništvu prisilne delarnice v Ljubljani. — Služba okrajne babice v Grahovem, davkarski okraj Logatec, z nagrado 18 gld. na leto. Prošnje do dne 20. decembra t. l. c. kr. okr. glavarstvu logaškemu.

Razpisane ustanove: S šolskim letom 1884/85 prvi razred Matevž Langusove ustanove v znesku 210 gld. Prošnji imajo dokazati sorodstvo z ustanovnikom ali njegovo soprogo Ano, roj. Wiedenhofer, a sploh kamnogiški mladeniči, ki se hoté posvetiti kaki umetelnosti. Prezentačno pravo ima župnik kamnogiški. Prošnje do 10. jan. 1885 potom dotičnega učnega vodstva c. kr. okr. glavarstvu v Radovljici.

Pod varstvom: C. kr. dež. sodnja v Ljubljani proglasa Julija Dürr-a, umeteljskega vrtnarja v Ljubljani, bebim in se je istemu postavil varuhom Makso Günzler, agent v Ljubljani.

Eks. javne dražbe: V Ljubljani posestvo Jak. Vodnika iz Zaloga št. 26 dne 15. decembra. — V Kranji posestvo Alojzija Frohma iz Mengiša dne 23. decembra; posestvo Al. Perissinove iz Kranja dne 20. decembra. — V Ljubljani zemljišča Fr. Petriča z Loga dne 20. decembra; zemljišče Neže Maroltove iz Vižmarjev dne 20. decembra.

Listnica uredništva.

Gospode dopisnike uljudno prosimo, naj nam ne vzmó v zlo, da njih dopisov toliko časa ne priobčimo, kajti mnogo prostora zahtevajo domače vesti, osebno pa obravnava proti ljubljanskim anarhistom. Prav kmalu pride vse na vrsto. Prosimo torej potrpljenja in priporočamo se v daljno podporo.

Tuji.

Dne 10. decembra.

Pri Maliči: Deisch, Gschihay, Müller, Löffler, Flandrak, Barth, trgovci, z Dunaja. — Grofici Welsersheimb in Janison, z Bleda. — Globočnik, tovar. lastnik s soprogo, iz Železnikov.

Pri Slonu: Pollak in Käsber, trgovca, z Dunaja. — Kiss, potovalec, iz Albe. — pl. Kraguljak, zasebnica, iz Siska.

Pri Bavarskem dvoru: Vecile, Fabris in Stenigher, lesotrzci, iz Trsta. — Prossen, salonski umetelnik, iz Viktringa.

Pri Južnem kolodvoru: Heiss, trgovec, iz Prage. — Kapelari, trgovec, iz Laškega Vidma.

Umrli so:

Dne 10. decembra. Viljemina Patz, udova poštnega konduktérja, 37 l., Stari trg hišna št. 20, jetika.

Srečke

z dne 10. decembra.

Praga: 50 69 36 43 31.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm
11. dec.	7. zjutraj	740.39	— 2.4	vzh. sl.	js.	
	2. pop.	737.48	+ 3.6	svzh. sl.	d. js.	0.00
	9. zvečer	735.98	+ 2.2	„	js.	

Za neko gostilnico v dobrem kraju na deželi

išče se gostilničar.

Dotične poizvedbe daje opravništvo „Ljubljanskega Lista.“ (132) 3—1

Za prihodnje leto 1885.

V zalogi pri

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergu v Ljubljani

je izšla:

Slovenska

Pratika

za navadno leto 1885.

Cena eni Pratici 13 kr. — Razpečevalcem dajemo našo Pratico jako cenejše.

Zaloga zemljevidov

c. kr. generalnega štaba.

Mera 1 : 75000.

Listi so po 50 kr., zloženi za žep, pri-lepljeni na platno po 80 kr.

Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova
knjigarna v Ljubljani.